

Oravecz Imre

egy hegy megy

Második, javított kiadás
(Első kiadás: Pécs, Alexandra, 2006)

© Oravecz Imre, 2025

A célt tévesztett fénykép

Tizenháromszor kilences, színes papírkép. A szülőfalum látható rajta. Én csináltam 1976 nyarán, egy száztíz milliméteres kis zseb-Kodakkal, közvetlenül második disszidálásom előtt. Azaz a céllal, hogy magammal vigyem Amerikába, hogy legyen majd évek, évtizedek múltán mit elővennem, mihez folyamodom segítségért, ha már elfelejtem, hogy helyezkedtek el a házak, a hegyek, mi hol, merre volt. A gépben vittem ki, a benne lévő filmtekercsen, de kint már nem hívtam elő, mert aztán hamar meggondoltam magam, és mégis visszajöttem. Koponya-tetőn kattintottam el a gépet a pár éves erdőtelepítésben állva, ahol a tévesztés előtt szántóföldek voltak. Koponya-tető a Felvég felett van, egy magas gerincen. A Felvégben volt a házunk, ezért a falunak elsősorban azt a részét akartam megörökíteni. De a véletlen, a technika, helyesebben, hozzá nem értésem úgy hozta, hogy a képen majdnem az egész falut látni, sőt a messze távolban még a Keleti-Mátra egy darabja is felkéklik.

Az előtérben feketefenyőcsúcsok ágaskodnak, amelyek még legfeljebb mellmagasságig érő süldő fákhoz tartoznak. Azok, amelyeket közülük később nem vágtak derékban ketté a fatolvajok, azóta felnöttek, és eltakarják a kilátást. Közvetlenül a lendő fenyves alatt zöld kukoricatábla húzódik, le egészen a Dolyinába vivő földútig. Helyén ma kökénybokros, akácsarjadékos, dudvás mező. Az úton túl kezdődnek a házak. A szélső, a kép bal sarkában, néhai Vahalcsik sógornak, *Halászöember* című könyvem egyik kulcsalakjának egykori háza, amelyben akkor ifjabb Maruzs lakott feleségével és fiával. A két férfi azóta meghalt, és

Dozso Rozi, az özvegy egyedül maradt az egykor pompás portán. A szélső ház előtt kezdődik a nevével még a Rákosi-korszakot idéző Béke út, amely levisz a völgybe. A második és jóval kisebb ház Páka Katié, egy magányos öregasszonyé, aki akkor még élt. Házát azóta városiak vették meg, és az udvarról minden építményt eltakarítva kipofozták nyaralónak. Lejjebb, ugyanazon az oldalon, de az úttól jóval beljebb két tető kandikál ki a lombok közül. Az egyik Kis István volt házának teteje. Ő még az ötvenes években Új-Telepre, új házba költözött, abból pedig viszonylag korán a túlvilágra, és a régiben azóta egy előttem ismeretlen cigány család lakik. A másik fedél a szintén néhai öreg Maruzs házáé. Felesége '76-ban még alighanem tartotta magát. Eltávozása után Bence (gyerekkoromban a falu nincstelenje) került bele, aki olyan szegény volt, hogy talán még vezetékneve sem volt, és úgy elhanyagolta, hogy már összedülőfélben. Ő is jobblétre szenderült, és ez idő szerint a fia lakja népes, segélyekből élő családjával.

A következő ház ismét az út mentén van, és Medveczki Mihály egykori mintagazdáé. Hosszú, tekintélyes épület. Hátról, rá merőlegesen csűr és istálló, a szérűn disznóólak, kukoricagóré stb. Távolról az egész úgy fest, mint egy klasszikus régi porta a földék elvétele előtt. Csak az a gyanús, hogy sehol egy széna- vagy szalmakazal rajta. Miska bátyám (bátyám, mert felesége apámnak unokatestvére) a felvétel készítésének idején még a téeszben húzza az igát, és csak a nyolcvanas évek elején végez vele a rák. Annus néném azóta egyedül él a nagy házban, és hősies küzdelmet folytat a magánnyal és a betörőkkel, akik többnyire az éjszaka leple alatt hol ezt, hol azt lovasítanak meg tőle. Az éji látogatóknak kivált azóta jött meg az étvágyuk, mióta nincsen közvetlen szomszédja, mert sógora, Medveczki Elek, Miska bátyám testvére (egykoron hasonlóképp mintagazda) a feleségét követve szintén eltávozott ez árnyékvilágból. Volt háza, amely a képen még az övé a testvéréé mellett, most többnyire élettelen a patakparton, mert akik megvették nyaralónak, csak ritkán használják. A Medveczki-szérűk mögött, a jobb szélen Barczai Elek

csűr-istállójának részlete látszik. Ennek padlásán meg úgy általában a Barczai-portán rengeteget játszottam gyerekkoromban. Azon gyerekeskedett Miki barátom, aki később traktoros lett. Az épület tetőgerince láthatóan megroggyant, Miki pedig '93 óta halott. Mielőtt visszatérek a Béke utcába, egy pillantást vetek a patakon túlra, a Kossuth útra. Túloldalán, a szemközti hegy lábánál három ház. Korpa Misué, Maco Pajáé és Misik Rozi nénié. Illetve már nem, mert a rögzítés pillanatában már csak a Maco-ház elidegenítetlen. Azóta más kézbe került az is, és a Korpa-félel együtt karbantartott nyaraló. A Misik-féle nem, egy előttem megint ismeretlen cigány család lakja, és igen siralmas állapotban van. Az igazsághoz tartozik még, hogy a volt Maco-ház két éve érzékeny veszteséget szenvedett, mert egy éjjel az összes szép, régi, faragott kőoszlopot ellopták a tornácáról.

Megint a Béke utcára irányítom a tekintetem. A volt Medveczki-házzal szemben, részint a patakparton, az akácfa harsogó zöldjének előterében hosszú, üres, füves térség. Itt terült el Baji András és Baji János kettős portája, alsó és felső végén külön-külön házzal. Mindkettőt lebontották jóval azelőtt, hogy exponáltam. Jánosét még életében, miután, felesége elhalván, Új-Telepen, a fiánál húzta meg magát. Andrásét pedig annak és feleségének halála után valamikor a hetvenes évek elején. A volt Baji-birodalom helyén gyalogút visz keresztül, és valaki rendszeresen kaszálhatja a fűvet, mert még nem gazosodott el. Ez is a múlté. Már olyan sűrű ott is a dudva, a bozót, hogy nemhogy átmenni nem lehet rajta, de egyik végétől a másikig még ellátni se nagyon. Felfelé haladva, közvetlenül mellette – most veszem észre, a véletlen folytán pontosan a kép tengelyében – egy kert, amelyet az utca felőli oldalon kapuval ellátott drótkerítés határol. Ez a terület valaha a miénk, a mi portánk volt. Ennek végében, egy jókora udvaron, Miska bátyám házával szemben állt a házunk. A telket ifjabb Maruzs vette meg '56-ban. Felszántatta, és mint a felvételen is látható, természet benne valamit, talán krumplit. Özvegye nemrég felhagyott a művelésével, és most éppúgy gyom

burjánzik benne, mint mellette, az apósától örökölt és kissé magasabban fekvő másik kertben, amelyben a képen még kukorica zöldell, mint rendesen régen is, mikor még ott laktunk.

A Béke utcán, tovább jövet visszafelé, ezután már csak egy meredek lejtő van ezen az oldalon. Afölött nyúlik el a Petőfi utca, amely a Béke utcával hegyesszöget bezárva a volt Vahalcsik-háznál kezdődik. Benne az első ház az egykor szintén gazdálkodó, néhai Juhász Istváné volt. A képen már a Kapczáth család birtokolja, amelynek legfiatalabb, alkoholista tagja, Miklós később magára marad benne, és mára teljesen lezülleszt. Az öreg Juhász menetrendje is, mint Kis Istváné: építkezés Új-Telepen, berendezkedés, idő előtti halál. A közvetlen szomszédságból eltűnt ház tulajdonosáé úgyszintén. A foghíjon Árva Józsi portája volt, aki hasonlóképp sietve utánament lebontott, régi házának. A foghíjat követően, továbbra is az Alvég felé tartva, még egy foghíj, amelynek történetét nem ismerem. Aztán Árva Pista bácsi háza áll, de már üresen. Ama drámai nyáron már sem ő, sem felesége, sem anyja nem volt az élők sorában. Számításaim szerint Donyho, egy helybeli cigány, aki aztán egy év leforgása alatt szó szerint a földdel lakja egyenlővé, még nem költözött bele. Mikor ezt írom, már csak a csűrrel egybeépített istálló árválkodik ott az irdatlan nagy gazban. Ezen túl Compó Annus házának teteje piroslik, aki gyerekkoromban kizárólag napszámából tartotta el a családját, és mérhetetlenül szegény volt. Ez is elillant azóta. Túlélte ugyan őt, de a fia, Miska, aki ma hajléktalan, nemtörődömségből a nyolcvanas években hagyta összedőlni.

A falu közepe felé nézek. A képen a Felvégben van még pár ház, de azokat már nem veszem sorra. Azok már kívül esnek azon a körön, amelyben gyerekkoromban igazán otthonosan mozogtam. Meg nagyjából különben is ugyanaz esett velük és a benne élőkkel azóta. Megakad viszont a szemem az iskolán, ahová magam is jártam. Exodusom nyarán ott még tanítás folyt, azóta az is megszűnt. Látom tőle jobbra, balra a házakat. Már olyan távol vannak, és úgy egymáshoz szorulnak, hogy szinte

egybeolvadnak. És látom az iskolán túliakat, az alvégieket, látom szinte az egész falut, amelynek minden házára, házának minden lakójára végzetesnek bizonyult a felvétel készülte óta eltelt huszonöt év. Látom a falun túl Cigány-pástot, amely még jó karban lévő legelő, most azonban bokrokkal benőtt, merő burján. Látom Cigánypást-tetőt, Dolyinkát, Rácfalut, Macska-hegyet, a lejtőket, az oldalakat, a hajlásokat, a nyergeket, a határ jókora részét, ahol téeszkeretek közt ugyan, de akkor még földművelés folyt, ami mégiscsak a megélhetés alapját képezte, ma azonban mindenfelé csak haszontalan feketefenyő, de leginkább bebokrosodott, elgazosodott parlag van. Látom az embereket, a rokonokat, a nem rokonokat, az élőket, a holtakat, látom a kezük, a munkájuk nyomát, erőfeszítésük eredményét, életük színterét, tartalmát és formáját mintegy az utolsó pillanatban. Látom a falut, amely azon a forró nyári napon, amikor elszorult szívvel és szinte kábultan ráirányítottam onnan fentről a gépet, száz sebből vérzett ugyan, de még élt, még megvolt, most viszont már nincsen, csak ezen a gyenge minőségű, megviselt, vacak kis képen.

MAGVETŐ
KÖNYVKIADÓ ÉS KERESKEDELMI KFT.
www.magveto.hu
www.facebook.com/magveto
magveto.kiado@lira.hu
Felelős kiadó Dávid Anna

Készült a Gyomai Kner Nyomda Zrt.-ben 2025-ben,
a nyomda alapításának 143. esztendejében.
A Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülésének tagja.
Felelős vezető Luka-Barcza Viktória vezérigazgató
www.gyomaikner.hu

Felelős szerkesztő Szegő János
Kézirat-előkészítő Hradeczky Moni
Korrektor Balogh Emerencia
A könyvet Pintér József tervezte
Műszaki vezető Takács Klári
Kiadványszám 9384
Minion betűtípusból szedve
ISBN 978-963-14-4506-0